

**Східноукраїнська організація
«Центр педагогічних досліджень»**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ РОБІТ УЧАСНИКІВ**

**МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ І ПЕДАГОГІКИ»**

10–11 листопада 2017 р.

**Харків
2017**

УДК 159.9+37.01(063)
А 43

- А 43 Актуальні проблеми психології і педагогіки:** Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції: (м. Харків, Україна, 10–11 листопада 2017 р.). – Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2017. – 132 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 159.9+37.01(063)
А 43

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ДИТЯЧОЇ ПЕРІОДИКИ Марущак О. М.	75
ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА Шкара С. М.	79
ЗМІСТ, ЗАКОНОМІРНОСТІ, ПРИНЦИПИ ТА НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ Юрченко О. В.	82
НАПРЯМ 5. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ	
ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ САМОСТВЕРДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ Вознюк Ю. С.	87
ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РІВЕНЬ ПРОКРАСТИНАЦІЇ Гниляк В. С.	90
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ ТИПАМИ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ ТА РІВНЯМИ ЦСО Лукіна Н. Б.	92
ПСИХОЛОГІЯ ОБДАРОВАНOSTІ: ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ТА ТЕОРІЇ Рашик М. В.	94
НАПРЯМ 6. ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	
ЗОВНІШНІ ТА ВНУТРІШНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ Боковець О. І.	97
ЗНАЧЕННЯ НОВІТНІХ КОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ ДЛЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ Чернега Х. І.	99
НАПРЯМ 7. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ	
ФОРМУВАННЯ БАТЬКІВСЬКИХ НАВИЧОК У ПІДГОТОВЦІ МОЛОДІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ Дяківська О. О., Коленіченко Т. І.	102
ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ГОТОВНОСТІ ЖІНОК ДО МАТЕРИНСТВА Носенко Е. Л., Лойко Ю. В.	104

Відповідно до цього постає питання підготовки вчителів до формування у молодших школярів умінь критично мислити. Здобуваючи освіту у вищому навчальному закладі майбутні вчителі початкової школи мають усвідомити, що вони закладають фундамент для розвитку творчої, ініціативної, конкурентоспроможної та мобільної особистості демократичного суспільства. Виховати учня з такими якостями може лише вчитель, який сам є творчим, ініціативним та спроможним критично мислити.

Отже, впроваджуючи у навчальний процес технологію критичного мислення, ми формуємо грамотного, творчого та мобільного учня, здатного до самостійності у міркуваннях, який володіє вмінням визначати проблему та виробляти оптимальну стратегію її розв'язання, умінням сумніватись у загальноприйнятих істинах, який характеризується допитливістю, наполегливістю, неупередженістю, справедливістю в оцінюванні явищ та подій. Критичне мислення виступає як засіб успішної адаптації людини в умовах постійних змін, сприяє прояву гнучкості, мобільності особистості та є засобом протиманіпулятивних впливів.

Література:

1. Закон України «Про освіту», прийнятий від 05.09.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>.
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf.
3. Нова українська школа, концептуальні засади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua/sch2016/konczepczyia.html>.
4. Кластер Д. Что такое критическое мышление? / Д. Кластер // Перемена. – 2001. – № 4. – С. 36-40.
5. Технології розвитку критичного мислення учнів: підручник / [А. Кроуфорд, В. Саул, С. Метью, Д. Макінстер]; за наук. ред. О. І. Пометун. – К.: Вид-цтво «Плеяди», 2006.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ДИТЯЧОЇ ПЕРІОДИКИ

Марущак О. М.

асистент кафедри лінгвометодики та культури фахової мови
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

На сучасному етапі розвитку суспільства одним із визначальних чинників успішності людини визнається її вміння спілкуватися, налагоджувати і підтримувати контакт, грамотно висловлюватися, тобто володіти достатнім рівнем комунікативної компетентності. Навчаючись упродовж життя, базові знання особистість здобуває в початковій ланці школи, тому діяльність учителів, які працюють на етапі її становлення, безумовно, є відповідальною.

Зміни, що відбуваються нині в системі освіти України, стосуються всіх її ланок, і підготовка вчителя, як провідної постаті педагогічної галузі, має відбуватися за нових умов.

Умови складають середовище, в якому виникає, існує і розвивається те чи інше явище або процес, поза яким існувати не може. Послугуючись терміном «педагогічні», розглядатимемо процес підготовки майбутнього фахівця, який навчається у певній визначеній сукупності умов. У науковій літературі назване поняття досліджували І. Аксаріна, М. Мазурок, О. Назарова, А. Найн, В. Рейдало, Н. Сидорчук, Н. Тверезовська. Зважаючи на тематику нашого дослідження, педагогічні умови будемо розуміти, як *сукупність необхідних обставин (чинників) об'єктивної дійсності, що відображають потенціал освітнього середовища й визначають зміст, форми та методи ефективного розвитку готовності майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики*.

Опора на дослідження науковців педагогічної галузі, аналіз поняття комунікативної компетентності молодших школярів, дослідження практики професійної підготовки педагогів початкової школи, специфіки та можливостей навчального процесу ВНЗ і власна педагогічна діяльність слугували основою для окреслення й обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики. З метою виділення найголовніших із них нами був використаний метод експертної оцінки, результати якого дозволили виділити окреслені нижче положення.

Перша педагогічна умова – *створення позитивної мотивації студентів до використання дитячої періодики з метою формування комунікативної компетентності молодших школярів*. Однією з найважливіших складових значної кількості досліджень з теорії та методики професійної освіти є формування позитивної мотивації студентів до педагогічної діяльності. Визначальними компонентами мотивації є потреби, інтереси, цінності людини та зовнішні фактори-стимули [3, с. 39]. Стрижневим складником цієї сфери названо мотив, тобто опредмечена, скерована потреба, що спонукає людину до діяльності. З-поміж мотивів навчальної діяльності дослідники виділяють пізнавальні (інтерес до знань, допитливість, задоволення від розумової діяльності та ін.), соціальні (усвідомлення соціальної значущості учіння, потреба в розвитку, усвідомлення впливу навчальної діяльності на якість професійної підготовки та ін.) та особистісні (відчуття самоповаги, прагнення мати авторитет серед одногрупників і викладачів, наслідування визнаних педагогів-майстрів тощо) [2, с. 37]. Їх взаємодія впливає на безпосередню роботу студентів на заняттях і поза ними.

Як свідчать проведені тематичні заняття, майбутні вчителі позитивно сприймають дитячі періодичні видання, використовують їх матеріали під час навчальної підготовки, послугуються змістовим наповненням часописів для побудови та програвання фрагментів уроків. У результаті розвивається їх активність, самостійність, креативність, формуються практичні навички роботи з періодикою для дітей. Мотиваційний компонент підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики є основоположним. Він передбачає формування позитивного ставлення до дитячих періодичних видань як джерела дидактичного матеріалу; потреби пізнання змісту

часописів; інтересу й позитивних установок щодо професійної діяльності вчителя початкової школи та її складової – формування комунікативної компетентності учнів тощо. Процес розвитку позитивної мотивації здійснюється як у навчальній, так і позанавчальній діяльності шляхом виконання колективних, групових та індивідуальних завдань з урахуванням зазначених вище умов.

Друга педагогічна умова: формування відповідних знань, умінь і навичок щодо застосування майбутніми учителями дитячої періодики у навчальному процесі початкової школи. Виконання цієї умови відбувається через налагодження відповідної організації навчального процесу. Врахування конкретної мети (формування належного рівня знань, умінь, навичок, набуття досвіду і власного ціннісного ставлення) й орієнтація на результат передбачає відповідну організацію освітньої діяльності, активне і свідоме включення студентів у діяльність, їх взаємодію та співпрацю з викладачами.

Ознайомлення студентів з дитячою періодикою відбувається з вивчення літературознавчих дисциплін («Дитяча література з основами культури і техніки мовлення», «Дитяча література», «Іноземна література для дітей»). На заняттях студенти здобувають знання про твори українського письменства в авторському, жанровому й видавничому контекстах (знайомство з переліком і специфікою дитячої періодики України), про комунікативні ознаки мовлення; засвоюють провідні літературознавчі поняття; набувають умінь і навичок літературознавчого аналізу художніх текстів, вміщених у збірках і часописах; навчаються готувати публічні виступи, добирати твори для читання й переказування (зокрема, з дитячих періодичних видань), а також розрізняти літературні й фольклорні жанри й особливості виразного читання творів кожного з них.

Урахування професійної спрямованості факультету (інституту) дозволяє в подальшому послуговуватися здобутими знаннями, вміннями і навичками як опорними під час вивчення дисциплін методичного циклу: «Методики навчання української мови», «Методики навчання літературного читання». У контексті нашого дослідження окрема увага приділяється вимогам програми щодо роботи з дитячими періодичними виданнями. На заняттях з «Методики навчання української мови» студенти засвоюють закономірності формування знань, умінь і навичок молодших школярів з мови; оволодівають методикою формування в учнів системи початкових уявлень і понять з фонетики, лексики, словотвору, морфології, синтаксису та навичками складання конспектів уроків навчання грамоти в 1 класі та української мови в 2-4-х класах і методикою їх проведення. Викладачем звертається особлива увага на добір дидактичних засобів у ході формування граматичних понять, зокрема рекомендовано послуговуватися дитячими часописами, що є джерелом якісного та цікавого дидактичного матеріалу.

Курс «Методика навчання літературного читання» передбачає оволодіння студентами методикою формування в учнів читацьких умінь і навичок, читацької культури, виховання й розвитку дитячої особистості засобами читання; оволодіння студентами навичками складання конспектів уроків літературного читання (традиційних і нетрадиційних) в 2-4 класах та методикою їх проведення в початкових класах сучасної загальноосвітньої школи. Акцентується увага на особливостях проведення роботи з формування у школярів прийомів самостійної діяльності з різними типами і видами дитячих книжок, періодичних видань, довідковим матеріалом, умінь

здійснювати пошук, добір інформації для вирішення навчально-пізнавальних завдань; виховання потреби в систематичному читанні, зокрема часописів для дітей, як засобів пізнання світу, самопізнання, загальнокультурного розвитку, естетичного задоволення.

Опанування змісту вищезазначених курсів дає змогу студентам сформулювати орієнтовне уявлення про систему дитячої періодики України, почасти оцінити їх методичне призначення та місце в навчальному процесі початкової школи. Практичне застосування матеріалів часописів свідчить про сформованість професійних навичок майбутніх педагогів і дозволяє випробувати себе у ролі вчителя. Однак обмежена кількість годин на вивчення окреслених дисциплін не дає можливості повною мірою розкрити потенціал дитячої періодики у формуванні комунікативної компетентності молодших школярів та підготувати студентів до роботи з нею. Осягнути її можливості можна за умови вивчення інтегрованого спецкурсу *«Актуальні проблеми мовленнєвого розвитку молодших школярів»*, орієнтованого на підготовку майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики.

Третя педагогічна умова: *створення спеціального освітнього середовища, що сприяє усвідомленню студентами цінності, необхідності та потреби використання дитячої періодики для формування комунікативної компетентності молодших школярів.*

Освітнє середовище є основною складовою, підґрунтям будь-якої навчальної установи, тому врахування його впливу в контексті нашого дослідження є необхідною умовою. Поняття освітнього середовища багатоаспектно досліджувалося вітчизняними та зарубіжними науковцями. Питання освітнього середовища загальноосвітнього навчального закладу розробляли В. Панов, Н. Поліванова, В. Рубцов, В. Слободчиков, І. Чернецький, В. Ясвін, професійно-технічних навчальних закладів – Р. Гуревич, О. Єжова, вищої школи – Л. Боденко, М. Братко, В. Бондар, Л. Ващенко, Т. Дороніна, Г. Віневська, О. Матвієнко, Г. Муравьова та ін. Базуючись на визначеннях науковців, розглядаємо освітнє середовище як *систему педагогічних і психологічних умов, впливів, які створюють можливість для розкриття наявних та ще не виявлених здібностей та особистісних особливостей здобувачів освіти.* У контексті дослідження основними структурними компонентами освітнього середовища визначено:

- *особистісний* (кількісна та якісна характеристика суб'єктів освітнього процесу – викладачів і студентів; компетентність викладачів в управлінні формування готовності майбутніх учителів до практичної діяльності; індивідуальний підхід до студентів; забезпечення студентам суб'єктивної позиції та творчої реалізації щодо використання дитячих періодичних видань у процесі формування комунікативної компетентності учнів, соціально-педагогічної рівноправності; загальний характер взаємодії викладачів і студентів, що має бути побудований на засадах толерантності та поваги);

- *аксіологічно-смісловий* (усталені в навчальному закладі цінності, традиції, церемонії та символіка; загальна корпоративна культура закладу чи його структурного підрозділу);

- *інформаційно-змістовий* (програма підготовки майбутніх фахівців; урахування вимог навчальних програм початкової школи щодо формування комунікативної компетентності школярів і використання часописів для дітей у навчальному процесі; аудиторні та позааудиторні інформаційні проекти з

дитячою періодикою; спеціальні знання, необхідні для здійснення відповідної професійної діяльності; опрацювання сучасних вітчизняних періодичних видань та ін.);

- *організаційно-діяльнісний* (наповнюваність академічних груп, сприятлива атмосфера відкритості і співтворчості на заняттях, побудова навчального процесу відповідно до принципів системності, послідовності, науковості та доступності, добір оптимальних форм і методів навчальної роботи, стилів викладацько-студентської взаємодії тощо);

- *просторово-предметний* (адаптованість аудиторного фонду до занять; достатність і різноманіття засобів навчання (наявність підручників, посібників з дитячої літератури, методики навчання української мови та літературного читання, методичних рекомендацій щодо формування комунікативної компетентності молодших школярів та зразків дитячих періодичних видань; технічні засоби (комп'ютерне та мультимедійне обладнання), які уможливають роботу з поурочними та навчальними презентаціями, інтерактивними часописами тощо); друковані та електронні ресурси бібліотеки; сучасність технічного обладнання, призначеного для занять тощо).

Таким чином, нами були окреслені провідні педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики. Їх суть розкриває єдність навчальної діяльності: мотивація – середовище – зміст й орієнтована безпосередньо на професійну практику.

Література:

1. Братко М. Структура освітнього середовища вищого навчального закладу / М. Братко // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки. – 2015. – Вип. 135. – С. 67-72.

2. Дзюбо Л. В. Мотивація навчальної діяльності як психолого-педагогічна проблема / Л. В. Дзюбо, Л. І. Гриценко // Психолінгвістика. – 2009. – №. 4. – С. 33-43.

3. Колот А. М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: Навч. посібник / А. М. Колот. – К.: КНЕУ, 1998. – 224 с.

ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

Шкара С. М.

студент магістратури

**Чернігівський національний технологічний університет
м. Чернігів, Україна**

Для організацій соціальної сфери стають нормою постійні суттєві зміни у діяльності, зокрема впровадження нових послуг, розширення бази клієнтів, впровадження нових інструментів і систем управління проектами. Відтак, для фахівців організацій стає нормою постійне збільшення обсягів вирішуваних завдань, потреба у постійному пошуку резервів часу для реалізації проектів,

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ

УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ:

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ І ПЕДАГОГІКИ»

10–11 листопада 2017 р.

м. Харків

Видавник – Східноукраїнська організація
«Центр педагогічних досліджень»
Адреса кореспонденції: 61002, м. Харків, а/с 10439
Електронна пошта: nauka@pcenter.kharkiv.ua
сайт: www.pcenter.kharkiv.ua Т: +38 068 2851311
Підписано до друку 13.11.2017 р. Здано до друку 14.11.2017 р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 7,67.
Тираж 50 прим. Зам. № 1411–17.